

A százéves »Szózat«

Dr. Csekey István előadása a Dugonics-Társaságban

A Dugonics-Társaság vasárnap délután felolvasó ülést tartott a városháza közgyűlési termében. Dr. Szalay József elnök megnyitó szavai után Solkoly Jenő elszavalta a „Szózat”-ot, majd dr. Csekey István tartott „A százéves Szózat” címmel előadást, amelyben rámutatott, hogy 1837-ben jelent meg Vörösmarty „Szózata” először Bajza „Auróra” című folyóiratában s hamarosan a nemzet himnuszává lett.

— Miként „Az ember tragédiája” — mondotta — izig-vérig politikai természetű költemény s Madách megírta azt, amit Goethe „Faust”-jában elmulasztott: akképen mondhatjuk, hogy a „Szózat” elejétől végéig a hazáról írt hősköltemény, a hazaszeretet magasan zengő ódája, az ember és föld kapcsolatának örök mítosza, az egyének viaskodásának zürzavarában a nagy magyar sorsközösség világnézetének filozófikus himnusza. „Hazádnak rendületlenül Légy hűve, óh magyar!” Lehetne-e pregnansabban kifejezi a magyar élet örök programját? Ez a parancs a hűség parancsa, mely elválhatatlan szimbiózisban egyesíti a magyar földet a népével. Emellett szinte eltörpül a nagy dilemma: a „jobb kor”, vagy a „nagyszerű halál” kérdése, mert „Itt élne, halnod kell”.

Rámutatott Csekey professzor, hogy miként befolyásolta Széchenyi reformnacionalizmusa Vörösmarty filozófiáját és költészetét. Ki lehet mutatni, hogy Vörösmarty 1835-ben vetette papírra a „Szózat” első két versszakát Széchenynek a magyar nyelvről tartotta beszédének hatása alatt. Nagy érdeklődés közt mutatta be azután, hogy a „Szózat”-nak tízenegyszer fordítása jelent meg. Amde Vörösmarty nagy életrajzírója és műveinek kiadója, Gyulai Pál még nem tudta, hogy valamennyit megelőzve, a svéd fordítás volt a legelső. Kellgren, svéd nyelvű finn költő fordította le a magyar eredetiből és tette közzé a „Helsingfors Morgonblad” 1845. április 4-i számában. Vörösmarty ódája annyira megihlette a finnek svéd nyelven író nagy költőjét, Runebergert, hogy 1846 tavaszán annak kimutatható formái és tartalmi hatása alatt írta „Vart land” (A mi hazánk) című költeményét, amely 1848. május 13-án a finnek nemzeti himnuszává lett. 1851-ben finn fordításban is megjelent és mint „Maamme” (Hazánk) című nemzeti dal a velünk rokonnép mai napig is közszertetben álló himnusza.

— Ha most meggondoljuk — folytatta Csekey professzor —, hogy az észak nemzeti himnusza alig egyéb, mint a finn himnusznak nemzeti viszonyaira való átköltése, a Paciusztól szerzett dallamuk pedig teljesen azonos, továbbá, hogy a kis finnugor liv nép nemzeti dala csak az észak himnusznak egy változata, akkor végeredményében azt állíthatjuk: hogy a három észak finnugor testvérnép nemzeti himnusza a magyar költő lángész, Vörösmarty „Szózat”-ának hatása alatt keletkezett. A magyar nemzeti szellem egyik legragyogóbb alkotása azonban nemcsak a rokonnépek hazafias költészetét ihlette. 1861-ben jelent meg Prágában egy „Szózat, társadalmi cseh daloskönyv” című kötet, amely „Nemzeti dal” címmel Vörösmarty nevének említése nélkül ellopta csaknem szóról-szóra a „Szózat”-ot. Egy Rungaldier nevű bécsi tanár „Oesterreich” című könyvét, amely 1928-ban jelent meg Berlinben, egy Hutten Ulrich, 16. századbéli költőnk tulajdonított verssel fejezi be, amely nem egyéb, mint Vörösmarty „Szózat”-a 8. és 9. strófájának német fordítása Moltke Miksa-tól közölve a „Vasárnapi Ujság” 1861. évi mellékleteként nyolc más nyelvű műfordítással együtt. E szimfonikus nagyének hullámrezgése — mondotta az előadó — nemcsak a svéd és finn írókat termékenyítették meg, hanem csehek, tótok és osztrákok is a magyar géniuszról kisajátított lelki kincsekkel lelkesítették honfitársaikat.

— A „Szózat” azonban mégis csak idebent töltötte be igazí hivatását, — fejezte be előadását Csekey professzor. Abban a hazában, melynek földjéhez, népéhez és hősie történelméhez fűződött. Késérő pesszimizmusa mellett, mely Vörösmartyt is „a halál rokonává” teszi, abban a biztatásban van a „Szózat” történelmi hivatása, időtlen értéke, jelenünk döbbenetes sivársága közt felemelő vigasza, hogy „... annyi balszerencse közt, Oly sok viszály után, Megfogva bár, de törve nem, El nemzet e hazán” Fenséges multunk öntudatával várjuk tehát a „népek hazájától” a nagyvilágtól, hogy revízió alá veszi rólunk elhamarkodott ítéletét és történelmi jogainkat méltányolva, érdemeink szerint fog ítélni a világ nagy areopágja.

A nagy tetszéssel fogadott előadás után két

délvidéki író szerepelt, mint vendég. Csuka Zoltán a vajdasági magyar irodalmi életet ismertette, igen érdekes, figyelemreméltó előadásában, Fekete Lajos hatásos költeményeiből olvasott fel

nagy sikerrel.

A nagyszámú közönség meleg ünneplésben részesítette Csekey professzort értékes előadásáért és a vajdasági magyar írók kiváló képviselőit.

Paprikaörlés — akadályokkal

A paprikamalmosok küldöttsége sürgős intervenciót kér a polgármestertől

Egyharmadára akarják csökkenteni a malmok munkáját?

(A Délmagyarország munkatársától.) Hétfőn délután a szegedi paprikamalomtulajdonosok küldöttsége jelent meg dr. Pálffy József polgármesternél. A küldöttség elmondotta, hogy az a földművelésügyi miniszteri rendelet, amely korlátozta a paprikamalmok munkaidejét, káros következményekkel járhat az egész paprikaiparra és lehetetlen helyzet elé állítja a malmokat. A rendelet értelmében a villanyerővel dolgozó malmok reggel hat órától délután hat óráig dolgozhatnak. A szegedi paprikamalmok annakidején külön szerződést kötöttek a gázgyárral. A szerződés értelmében a téli hónapok alatt csak délután négy óráig vehetnek igénybe kedvezményes ipari áramot, a négy óra után elfogyasztott áramért a teljes tarifát, tehát a kedvezményes ipari tarifának mintegy háromszorosát kell megfizetniük. Miután pedig az esti és az éjszakai órákban nem dolgozhatnak, nem fogyaszthatják el azt az árammennyiséget sem, amelynek elfogyasztására kötelezettséget vállaltak és a szerződés szerint a gázgyár teljes joggal követelheti a teljes árminimum megfizetését. A küldöttség arra kérte a polgármestert, hogy hívjon össze ebben az ügyben olyan értekezletet, amelyen az összes érdekeltségek képviselhetik magukat és amely felterjesztést intézhet majd a miniszterhez és kérheti a rendelettel kapcsolatos sérelmek orvoslását.

Elmondották a küldöttség tagjai, hogy a szegedi főveggyésszel már tárgyaltak az ügyben és hozzájárulását akarták kérni ahhoz, hogy ha már négy óra után nem kaphatnak kedvezményes áramot üzemükhöz, legalább reggel kezdhessenek két órával korábban, hat óra helyett négy órakor. Így ők is ledolgoztathatnák a miniszter által rendeletileg engedélyezett napi tí-

zenkétórás maximális örlési időt és nem kerülnének hátrányos helyzetbe a nem villanyerőre berendezett paprikamalmokkal szemben. A főveggyész azonban kijelentette, hogy nem térhet el a miniszteri rendeletről és így a munkaidő megváltoztatásához nem járulhat hozzá.

A küldöttség elmondotta, hogy az elterjedt hírek szerint a földművelésügyi miniszter

ujabb rendeletet fog rövidesen kiadni és azzal egyharmadára csökkenteni a paprikamalmok munkáját.

Ha ez a rendelet megjelenik és sor kerül a végrehajtására, a szegedi paprikaérdekeltségeket helyrehozhatatlan katasztrófa éri. A malmok kénytelenek redukálni üzemüket, ennek következtében munkásaik jelentős részét el kell bocsátaniuk, kevesebb félkész árut vehetnek át a kikészítőknél, akiknek körében így szintén nagyarányú munkanélküliség lép majd fel, a termelők viszont még kevésbé és még rosszabb árakon tudják majd értékesíteni a fűzérés paprikát. A rendelettervezet szerint — amint a kiszivárgott hírek mondják — a paprikamalmok havonta nyolc- kilenc munkanapnál nem dolgozhatnak többet.

A polgármester kijelentette a küldöttség előtt, hogy a paprikamalomtulajdonosok sérelmeit magáévá teszi, az értekezlet rövid időn belül megtartja, meghívja a főispánt, a város országgyűlési képviselőit, a szegedi kereskedelmi és iparkamara, a szegedi paprikatermelők szövetsége, az értékesítő szövetkezet, a kikészítő egyesülete, a főmolnár-egyesülete és a malomtulajdonosok képviselőit és az értekezlet eredményéről sürgős felterjesztésben fogja tájékoztatni a földművelésügyi minisztert.

Megdöbbszentő vakmerő autós rablótámadás a makó-fótkomlói országúton

Három revolveres, bőrkabátos ember kirabolta egy gazdát

(A Délmagyarország munkatársától.) Megdöbbszentő országúti autós rablótámadás történt a makói határban. Az egymástól messze fekvő tanyák között vezető néptelen országúton, éjnek idején csendesen baktató szekérrel szembejött egy autó s keresztbefordult az úton. Az autó lámpáit leoltják, három ember kiugrik az autóból, revolvert szegeznek a megremült embernek, leszállítják a kocsirol, kifosztják s azután összekötve ott hagyják... Az amerikai stílusú országúti rablásról a következő tudósításban számolunk be:

Sárkány György makói gazda kocsival bentjárt a városban s különböző terményeket adott el. Késő este volt már, amikor kiindult a fótkomlói határban levő tanyájára. Kocsija csendesen haladt az országúton, amikor 18 kilométerre a várostól egy autó tűnt fel vele szemben. Sárkány szorosabba fogta a lovakat, letért a szabályos oldalra és nyugodtan várta a találkozást. Amikor az autó néhány lépésre megközelítette a kocsit, hirtelen keresztbefordult az úton s leoltotta lámpáit. A gazda rosszszat sejtve, megrántotta a lovakat, a következő pillanatban azonban az autó airta is kinyílt s

három ember ugrott le a kocsiból. Az egyik megragadta a lovak gyeplőjét, a másik kettő kétoldalt a kocsi mellé állt és revolvert tartva kezében, megparancsolta a gazdának, hogy szálljon le.

Sárkány György a meglepetéstől szinte megnémultan engedelmeskedett s amíg az egyik ember revolverét mellének szegezve tartotta, a másik kigombolta a kabátot s kikutatta zsebeit, amikor belső zsebében a pénztárcáját megtalálta s azt felnyitva, meggyőződött arról, hogy bankjegyek vannak benne, zsineget kerített s hátrakötözte a kezét, majd így összekötött kézzel egy kötéllel a kocsi oldalához hozzákötötte.

Mindez percek alatt történt, mintha csak egy jól betanult jelenetet játszottak volna el. A harmadik ember, aki a lovak kötőfékét tartotta, az egyik utmenti fához vezette a kocsit s jó erősen odakötötte a lovat. Azután mint akik jól végezték dolgukat, mindhárman beültek az autótba, megfordították és Fótkomlós felé elrohogtak. Már jó messze haladtak, amikor a kocsi lámpáit felgyújtották.

Sárkány a meglepetéstől és ijedtségtől magához térve, megpróbált magán segíteni, azonban